

მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec(2018)8 წევრი სახელმწიფოების მიმართ სისხლის სამართალწარმოებაში აღდგენითი მართლმსაჯულების შესახებ

(მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2018 წლის 3 ოქტომბერს მინისტრთა მოადგილეების #1326 შეხვედრაზე)

ევროსაბჭოს წესდების 15.ბ მუხლის საფუძველზე მინისტრთა კომიტეტი:

წევრ სახელმწიფოებში აღდგენითი მართლმსაჯულების მიმართ მზარდი ინტერესის გათვალისწინებით;

შესაბამის სისხლის მართლმსაჯულების სისტემებში აღდგენითი მართლმსაჯულების პოტენციური ბენეფიტების აღიარებით;

ვადიარებთ რა, რომ აღდგენითი მართლმსაჯულება წარმოადგენს ტრადიციული სისხლის სამართალწარმოების დამატებით ან ალტერნატიულ საშუალებას;

იმის გათვალისწინებით, რომ დანაშაულით გამოწვეულ ზიანზე რეაგირებისა და მისი გამოსწორების პროცესში არსებობს დაინტერესებული მხარეების მათ შორის დაზარალებულისა და დამზარალებლის ასევე უფრო ფართო საზოგადოების ჩართულობის საჭიროება;

ვადიარებთ რა, აღდგენით მართლმსაჯულებას, როგორც თანამშრომლობის შედეგად ამ მხარეების ინტერესების გამოვლენის, დაკმაყოფილებისა და დაბალანსების საშუალებას;

ვადიარებთ რა დაზარალებულის ინტერესს, ჰქონდეთ პოზიცია მათი შემდგომი ვიქტიმიზაციის პროცესის საპასუხოდ, მიაღწიონ აღდგენასა და დაკმაყოფილებას დამზარალებელთან სამართლიან პროცესში კომუნიკაციის შედეგად;

იმის გათვალისწინებით, რომ მნიშვნელოვანია სამართალდამრღვევში პასუხისმგებლობის გრძნობის გაღვიძების ხელშეწყობა მათთვის ცვლილების, გამოსწორების და რეინტეგრაციის შესაძლებლობის მიცემით და ურთიერთგაგებისა და დანაშაულზე ხელის აღების მიღწევა;

ვადიარებთ რა, რომ აღდგენითმა მართლმსაჯულებამ შეიძლება ხელი შეუწყოს დანაშაულზე და მასთან ასოცირებულ კონფლიქტებზე რეაგირებისა და პრევენციის

პროცესში ინდივიდისა და საზოგადოების ჩართულობის მნიშვნელობის გააზრებას და წახალისოს უფრო კონსტრუქციული სისხლის მართლმსაჯულების მექანიზმები;

ვადიარებთ რა, რომ აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის წარმართვა მოითხოვს სპეციალურ უნარებს, ქცევის წესებსა და აკრედიტირებულ ტრენინგს;

ვადიარებთ რა, მზარდ თვალსაჩინო ინდიკატორებს, რომლებიც ადასტურებს აღდგენითი მართლმსაჯულების ეფექტურობას - მსხვერპლთა აღდგენა, სამართალდამრღვევთა გამოსწორება და მონაწილეთა კმაყოფილება;

ვადიარებთ რა ზიანს, რომელიც საზოგადოებას შეიძლება მოუტანოს კრიმინალის რაოდენობისა და სადამსჯელო კრიმინალური სანქციების გამოყენების ზრდამ, განსაკუთრებით მოწყვლადი მარგინალიზებული ჯგუფების შემთხვევაში და რომ აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენება შესაძლებელია დანაშაულზე პასუხად გარკვეულ შემთხვევებში;

ვადიარებთ რა რომ დანაშაული თავის თავში მოიცავს ინდივიდთა უფლებების დარღვევას, ურთიერთობების დაზიანებას, რომელთა აღდგენა მოითხოვს სადამსჯელო ღონისძიებების მიღმა მექანიზმების არსებობას;

ვითვალისწინებთ რა იმ პოზიტიურ როლს, რომელიც შეიძლება არასამთავრობო ორგანიზაციებმა და საზოგადოებებმა ითამაშონ მშვიდობის, სოციალური ჰარმონიისა და სამართლიანობის დამკვიდრებაში და საჯარო და კერძო სუბიექტების კოორდინირებული თანამშრომლობის საჭიროებას;

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (ETS No.5) მოთხოვნების გათვალისწინებით;

შემდეგი დოკუმენტების მხედველობაში მიღებით: ბავშვთა უფლებების აღსრულების შესახებ ევროპული კონვენცია (ETS №160) და მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციები No. R(85)11 სისხლის სამართლის კანონმდებლობისა და პროცედურის ფარგლებში დაზარალებულთა მდგომარეობის შესახებ, No. R(87)18 სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების გამარტივების შესახებ, No. R(87)20 არასრულწლოვანთა დანაშაულთან დაკავშირებული სოციალური რეაქციების შესახებ, №R (88) მიგრანტი ოჯახების წარმომადგენელ არასრულწლოვანთა დანაშაულზე სოციალური რეაგირების შესახებ, No. R(95)12 სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების მართვის შესახებ, No. R(98)1 საოჯახო მედიაციის შესახებ, No. R(99)19 სისხლის სამართალში მედიაციის შესახებ, Rec(2006)2 ციხის ევროპული წესების შესახებ, Rec(2006)8 დანაშაულის მსხვერპლთა დახმარების შესახებ,

CM/Rec(2010)1 ევროპის საბჭოს პრობაციის წესების შესახებ, CM/Rec(2017)3 საზოგადოებრივი სანქციებისა და ზომების ევროპული წესების შესახებ;

ითვალისწინებს მართლმსაჯულების ეფექტიანობის ევროპული კომისიის დოკუმენტს CEPEJ (2007)13, რომელიც აწესებს რეკომენდაცია No. R(99)19 სისხლის სამართალში მედიაციის შესახებ უკეთ აღსრულების საღელმძღვანელო წესებს;

ითვალისწინებს ევროპული პარლამენტის 2012 წლის 25 ოქტომბრის დირექტივას 2012/29/EU, რომელიც აწესებს დანაშაულის მსხვერპლთა უფლებების, მხარდაჭერისა და დაცვის მინიმალურ სტანდარტებს;

ითვალისწინებს ვენის დეკლარაციას დანაშაულისა და მართლმსაჯულების შესახებ: XXI საუკუნის გამოწვევების პასუხად (გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის 10-ე კონგრესი, დანაშაულის პრევენციისა და დამნაშავეთა მიმართ მოპყრობის შესახებ 2000 წლის 10-17 აპრილი, A/CONF. 187/4 / Rev. 3), ECOSOC- ის რეზოლუცია 2002/12 სისხლის სამართლის საქმეებში აღდგენითი მართლმსაჯულების პროგრამების გამოყენების ძირითადი პრინციპების შესახებ, 2006 წელს გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის ოფისის მიერ გამოქვეყნებული სახელმძღვანელო აღდგენითი მართლმსაჯულების პროგრამების შესახებ, საზოგადოებრივი კავშირების აღდგენა - მედიაცია და აღდგენითი მართლმსაჯულება ევროპაში, 2004 წელს ევროპის საბჭოს მიერ გამოცემული.

რეკომენდაციას უწევს, წევრ სახელმწიფოებს რომ აღდგენითი მართლმსაჯულების განვითარების პროცესში გაითვალისწინონ ამ რეკომენდაციის დანართში მოცემული პრინციპები, რომელიც ეყრდნობა რეკომენდაცია No. R(99)19-ს სისხლის სამართალში მედიაციის გამოყენების შესახებ და გახადონ ტექსტი ხელმისაწვდომი რელევანტური ადგილობრივი ორგანოებისა და სააგენტოებისათვის, პირველ რიგში - მოსამართლეები, პროკურორები, პოლიცია, სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამსახურები, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების სამსახურები, მსხვერპლთა მხარდაჭერის სერვისები და აღდგენითი მართლმსაჯულების სუბიექტები.

რეკომენდაციის დანართი

I. რეკომენდაციის მიზანი

1. ეს რეკომენდაცია მიზნად ისახავს წახალისოს წევრი სახელმწიფოები, რათა მათ თავიანთ სისხლის მართლმსაჯულების სისტემაში დანერგონ და განავითარონ აღდგენითი მართლმსაჯულება. ის აძლიერებს აღდგენითი მართლმსაჯულების სტანდარტების გამოყენებას სისხლის სამართალწარმოებაში, და უზრუნველყოფს მონაწილეთა

უფლებების დაცვას და მათი საჭიროებების ეფექტურად დაკმაყოფილებას. ის ასევე ახალისებს ინოვაციური აღდგენითი მიდგომების, (რომელიც შეიძლება არსებობდეს სისხლის სამართალწარმოების მიღმა) განვითარებას სასამართლო ხელისუფლების, სისხლის მართლმსაჯულების და აღდგენითი მართლმსაჯულების განმახორციელებელი აგენტების მიერ.

2. რეკომენდაცია მიემართება ყველა საჯარო და კერძო სუბიექტს, ვინც მოქმედებს სისხლის მართლმსაჯულების სფეროში და ვინც წარმოშობს ან გადასცემს საქმეებს აღდგენითი მართლმსაჯულებისათვის, ან ვინც საკუთარი საქმიანობის ფარგლებში შეიძლება იყენებდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პრინციპებს.

II. განმარტებები და ზოგადი პრინციპები

3. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესი ნებისმიერი პროცესია, რომელშიც დანაშაულის შედეგად დაზარალებული ან დამზარალებელი და/ან ნებისმიერი სხვა ინდივიდი და საზოგადოების წევრი, რომელთაც განიცადეს დანაშაულის ზემოქმედება, ნებაყოფლობით ერთვებიან დანაშაულის შედეგად წარმოქმნილი პრობლემური საკითხების გადაწყვეტაში, სამართლიანი და არადაინტერესებული მესამე მხარის დახმარებით. (ფასილიტატორი)

4. აღდგენითი მართლმსაჯულება გულისხმობს დიალოგს (პირდაპირს ან არაპირდაპირს) დაზარალებულსა და დამზარალებელს შორის და შეიძლება ასევე მოიცავდეს იმ პირის ჩართულობას, რომელზეც რაიმე გავლენა მოახდინა დანაშაულმა. ამ ინდივიდებში შეიძლება იგულისხმებოდეს დაზარალებულისა და დამზარალებლის მხარდამჭერები, შესაბამისი პროფესიონალები, დაზარალებული თემის წარმომადგენლები. ამ რეკომენდაციის მიზნებისთვის მონაწილე სუბიექტები მოიხსენიება როგორც 'მხარეები'.

5. იმის მიხედვით თუ რომელ სახელმწიფოში და რა წესით გამოიყენება აღდგენითი მართლმსაჯულება, იგი შეიძლება მოიცავდეს დაზარალებულისა და დამზარალებლის მედიაციას, პენალურ მედიაციას, აღდგენით კონფერენციას, ოჯახურ და ჯგუფურ კონფერენციას, სასჯელის დადგენისა და მშვიდობის დამყარების წრეებს, inter alia.

6. აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენება შესაძლებელია სისხლის სამართალწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე. მაგალითად, საპატიმრო სასჯელისგან ან სისხლის სამართლის წესით დევნისგან განრიდებით. აღდგენითი მართლმსაჯულების ღონისძიებას შეიძლება მივმართოთ პოლიციის განყოფილებაში, სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყებამდე ან მისი დაწყების შემდეგ, ბრალის წარდგენიდან სასჯელის შეფარდებამდე, სასჯელის შეფარდების შემდეგ - როგორც სასჯელის ნაწილს ან სასჯელის მოხდის ვადის ამოწურვის შემდეგაც კი. აღდგენით მართლმსაჯულების გამოყენებისათვის მიმართვა

შეიძლება განხორციელდეს სისხლის მართლმსაჯულებაში ჩაბმული სუბიექტების მიერ ან მხარეთა ინიციატივის საფუძველზე.

7. სასამართლო კონტროლის საჭიროება უფრო მაღალია თუ აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენება ახდენს გავლენას სასამართლო გადაწყვეტილებებზე, რამდენადაც გასამართლების პროცესის შეწყვეტა შეიძლება დამოკიდებული იყოს მისაღებ შეთანხმებაზე, ან იმ შემთხვევაში, როცა შეთანხმება წარედგინება სასამართლოს, როგორც სარეკომენდაციო გადაწყვეტილება ან სასჯელი.

8. ის მექანიზმები, რომლებიც არ მოიცავს დიალოგს დაზარალებულსა და დამზარალებელს შორის, შესაძლებელია მაინც შემუშავდეს იმგვარად, რომ ეფუძნებოდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პრინციპებს. (იხილეთ III და VII თავები.) აღდგენითი მიდგომები და პრინციპები შეიძლება გამოიყენებოდეს სისხლის მართლმსაჯულების სისტემის შიგნით, სისხლის სამართალწარმოების პროცესის მიღმა (იხილეთ თავი VII).

9. „აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები“ მიემართება ყველას, ვინც რაიმე სახით არის აღდგენითი მართლმსაჯულების მიმწოდებელი. ეს შეიძლება იყოს აღდგენითი მართლმსაჯულების სპეციალიზირებული სუბიექტები, ისევე როგორც სასამართლო სუბიექტები, სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტები და სხვა კომპეტენტური უფლებამოსილი სუბიექტები.

10. „სასამართლო სუბიექტები“ გულისხმობს მოსამართლეებს, სასამართლოებს, პროკურორებს.

11. „სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტები“ გულისხმობს პოლიციასა და სასჯელაღსრულების დაწესებულებების, პროზაციის, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებისა და დაზარალებულის მხარდაჭერის სერვისებს.

12. „აღდგენითი მართლმსაჯულების სუბიექტები“ გულისხმობს ნებისმიერ სპეციალიზირებულ სუბიექტს (კერძო თუ საჯარო), რომელიც არის სისხლის სამართლის საკითხებზე აღდგენითი მართლმსაჯულების მიმწოდებელი.

III. აღდგენითი მართლმსაჯულების ძირითადი პრინციპები

13. აღდგენითი მართლმსაჯულების ძირითადი პრინციპები გულისხმობს, რომ მხარეებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება, მიიღონ აქტიური მონაწილეობა დანაშაულით გამოწვეული საკითხების გადაწყვეტაში. (დაინტერესებული მხარის ჩართულობის პრინციპი) და

დანაშაულზე რეაგირება უნდა ემსახურებოდეს დანაშაულით გამოწვეული ზიანის გამოსწორებას და შემცირებას, რომელიც მიადგა ინდივიდებს, ურთიერთობებს ან უფრო ფართო საზოგადოებას. (ზიანის გამოსწორების პრინციპი)

14. აღდგენითი მართლმსაჯულების სხვა საკვანძო პრინციპები მოიცავს: ნებაყოფლობითი დიალოგი; მონაწილე მხარეების საჭიროებებისა და ინტერესების თანაბარი გათვალისწინება; პროცედურული სამართლიანობა; კოლექტიური, კონსენსუსზე დაფუძნებული შეთანხმება; ფოკუსირება აღდგენაზე, რეინტეგრაციასა და ურთიერთგაგების მიღწევაზე, დომინაციის თავიდან არიდებაზე. ეს პრინციპები შეიძლება საფუძვლად დაედოს სისხლის მართლმსაჯულების უფრო ფართო რეფორმების ჩარჩოს.

15. აღდგენითი მართლმსაჯულების მექანიზმი არ უნდა იყოს შემუშავებული და მოწოდებული იმგვარად, რომ უპირატეს მდგომარეობაში აყენებდეს დაზარალებულის ან დამზარალებლის ინტერესებს. მან უნდა შექმნას ნეიტრალური სივრცე, რომელიც ახალისებს მხარეების მიერ საკუთარი მოთხოვნილებებისა და საჭიროებების გამოხატვას და მათ დაკმაყოფილებას რამდენადაც ეს შესაძლებელია.

16. აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში იმ პირობით, რომ ისინი წინასწარ ინფორმირებულნი არიან პროცესის ბუნებაზე და შესაძლო შედეგებზე, მათ შორის, თუ რა გავლენა შეიძლება ჰქონდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესს მიმდინარე სისხლის სამართალწარმოებაზე. მხარეებს უნდა ჰქონდეთ მოცემულ თანხმობაზე უარის თქმის შესაძლებლობა ნებისმიერ მომენტში, მთელი პროცესის განმავლობაში.

17. აღდგენითი მართლმსაჯულება უნდა განხორციელდეს კონფიდენციალურობის დაცვით. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში ჩატარებული განხილვები უნდა დარჩეს კონფიდენციალური და დაუშვებელია მათი შემდგომი გამოყენება მხარეთა თანხმობის გარეშე. (იხილეთ წესი 53)

18. აღდგენითი მართლმსაჯულება უნდა იყოს საყოველთაოდ ხელმისაწვდომი სერვისი. დანაშაულის სიმძიმემ და გეოგრაფიულმა არეალმა სხვა ფაქტორების არსებობისგან დამოუკიდებლად არ უნდა გამორიცხოს დაზარალებულისა და დამზარალებლებისათვის აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისების შეთავაზება.

19. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროგრამები ხელმისაწვდომი უნდა იყოს სისხლის სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე; შესაბამისი ოფიციალური პირებისა და სამართლის პროფესიონალების მიერ მხარეებს უნდა მიეწოდოთ შესაბამისი ინფორმაცია, რათა მათ გადაწყვიტონ სურთ თუ არა პროცესში მონაწილეობა. რეფერირება უნდა მოხდეს სასამართლო სუბიექტების ან სისხლის მართლმსაჯულების სხვა სუბიექტების მიერ

სამართალწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე; ეს არ გამოორიცხავს ავტომატური რეფერირების მექანიზმის არსებობას.

20. აღდგენითი მართლმსაჯულების განმახორციელებელ სუბიექტებს უნდა მიეცეთ საკმარისი ავტონომია სისხლის მართლმსაჯულების სისტემაში. უნდა შენარჩუნდეს ბალანსი ამ სუბიექტები ავტონომიურობასა და პრაქტიკის სტანდარტების საფუძველზე განხორციელების საჭიროებას შორის.

IV. აღდგენითი მართლმსაჯულების სამართლებრივი საფუძველი სისხლის სამართლის პროცესში

21. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა დაადგინონ ნათელი საკანონმდებლო საფუძველი, რომელიც განსაზღვრავს სასამართლო სუბიექტების მიერ აღდგენითი მართლმსაჯულებისადმი რეფერირების შემთხვევებს და თუ რა გავლენა ექნება ან შეიძლება ჰქონდეს ამ პროცესს სასამართლო წარმოებაზე მექანიზმის სხვა შემთხვევებში გამოყენებისას.

22. როდესაც აღდგენითი მართლმსაჯულება გამოიყენება სისხლის სამართლის პროცესში, უნდა შემუშავდეს შესაბამისი პოლიტიკა. ეს უნდა მოიცავდეს საქმეთა რეფერირების პროცედურას და აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენების წესს.

23. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში უნდა დაინერგოს პროცედურული გარანტიები. მხარეებისათვის ხელმისაწვდომი უნდა იყოს საჩივრის გამოხატვის შესაბამისი პროცედურა და ისინი ინფორმირებულები უნდა იყვნენ ამის შესახებ. ასევე, საჭიროების შემთხვევაში მათ უნდა გაეწიოთ სამართლებრივი დახმარება ან უზრუნველყოფილი უნდა იყვნენ თარგმანით.

24. როდესაც აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში ჩართულნი არიან ბავშვები (დაზარალებულის ან დამზარალებლის სახით), მათ მშობლებს, მეურვეებს თუ სხვა უფლებამოსილ სრულწლოვანს უნდა ჰქონდეს პროცესზე დასწრების უფლება, რათა უზრუნველყონ ბავშვთა ინტერესების დაცულობა. ნებისმიერი სპეციალური რეგულირება და სამართლებრივი გარანტიები, რომლებიც აწესრიგებს მათ მონაწილეობას სამართლებრივ წარმოებაში, უნდა ასევე გავრცელდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში მათ მონაწილეობაზე.

V. სისხლის მართლმსაჯულების ფუნქციონირება აღდგენით მართლმსაჯულებასთან მიმართებით

25. აღდგენითი მართლმსაჯულების მექანიზმის გამოყენებაზე თანხმობის გაცხადებამდე, ფასილიტატორმა უნდა მიაწოდოს მხარეებს სრული ინფორმაცია მათი უფლებების, აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის ბუნების, მონაწილეობაზე თანხმობის შესაძლო შედეგების და საჩივრების ჩამოყალიბების პროცესის დეტალების შესახებ.

26. აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ მხარეთა თავისუფალი და ინფორმირებული თანხმობის გაცხადების საფუძველზე. დაუშვებელია ინდივიდის მონაწილეობის უზრუნველყოფა არალეგიტიმური გზებით. აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენება დაუშვებელია იმ პირებთან მიმართებით, რომლებიც გარკვეული მიზეზებით ვერ შეძლებენ პროცესის მნიშვნელობის გაგებას.

27. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები უნდა იყოს მაქსიმალურად ინკლუზიური; გარკვეული ხარისხის მოქნილობის გამოყენება მნიშვნელოვანია დიდი რაოდენობის ადამიანთა ჩართულობის უზრუნველსაყოფად.

28. სასამართლოს ოფიციალურმა სუბიექტებმა და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტებმა უნდა უზრუნველყონ შესაბამისი პირობები, პროცედურები და ინფრასტრუქტურა შესაძლებლობის შემთხვევაში საქმეთა აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისებისადმი რეფერირებისათვის.

29. ფასილიტატორებს უნდა გამოეყოთ ადეკვატური დრო და რესურსები, რათა შეძლონ შესაბამისად მომზადება, რისკის შეფასება, მხარეებთან შემდგომი სამუშაოების გაწევა. როდესაც ფასილიტატორები მოქმედებენ სასამართლოს ოფიციალური სუბიექტების და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტების ხელმძღვანელობით, მათ უნდა დაიცვან აღდგენითი მართლმსაჯულების პრინციპები.

30. საქმის ძრითადი ფაქტობრივი გარემოებების აღიარება მხარეების მიერ უნდა დაედოს საფუძველად აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის დაწყებას. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში მონაწილეობა არ შეიძლება ჩაითვალოს ბრალის აღიარებად და გახდეს შემდგომი პროცედურული ღონისძიებების საფუძველი.

31. სისხლის სამართლის საქმის აღდგენითი მართლმსაჯულებისათვის რეფერირება, იმ დაშვებით რომ ეს გამოიწვევს სამართალწარმოების პროცესის შეჩერებას შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში, უნდა განისაზღვროს შესაბამისი ვადა, რა ვადაშიც სასამართლოს ეცნობება აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის შედეგი.

32. როდესაც საქმე აღდგენითი მართლმსაჯულებისათვის რეფერირდება სასამართლოს მიერ მსჯავრდებამდე, გადაწყვეტილება იმაზე, თუ რა გავლენას მოახდენს მხარეთა შორის მიღწეული შეთანხმება მსჯავრდების ან განაჩენის გამოტანის პროცესზე, უნდა მიიღოს სასამართლომ.

33. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის დაწყებამდე, ფასილიტატორს სასამართლოს და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტების მიერ უნდა მიეწოდოს საჭირო ინფორმაცია საქმის რელევანტური გარემოებების და ფაქტების შესახებ.

34. აღდგენითი მართლმსაჯულების შედეგად შეთანხმების წარმატებით მიღწევის და შესრულების საფუძველზე სამართალწარმოების შეწყვეტის გადაწყვეტილებას უნდა ჰქონდეს იგივე სამართლებრივი სტატუსი, რაც სხვა საფუძველზე სისხლის სამართლის სამართალწარმოების შეწყვეტას გააჩნია- ერთი და იმავე პირის მიმართ იმავე ფაქტობრივი გარემოებების პირობებში სამართალწარმოების შეწყვეტა.

35. იმ შემთხვევაში თუ შეთანხმების მიუღწევლობის ან მიღწეული შეთანხმების შეუსრულებლობის გამო საქმე უბრუნდება სასამართლოს, გადაწყვეტილება წარმოების გაგრძელების ფორმის შესახებ უნდა იქნას მიღებული დროულად ეროვნულ კანონმდებლობაში არსებული პროცედურისა და სამართლებრივი გარანტიების შესაბამისად.

VI. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისების ფუნქციონირება

36. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები უნდა მოწესრიგდეს კომპეტენტური ორგანოების მიერ აღიარებული სტანდარტების შესაბამისად. უნდა ჩამოყალიბდეს კომპეტენციისა და ეთიკის, შერჩევის პროცედურების, ტრეინინგის, ფასილიტატორების მხარდაჭერისა და შეფასების სტანდარტები.

37. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები და აღდგენითი მართლმსაჯულების ტრეინინგის ორგანიზატორები უნდა შეფასდეს კომპეტენტური უფლებამოსილი ორგანოების მიერ.

38. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები უნდა მოიცავდეს ფასილიტატორების მუშაობის მუდმივი მონიტორინგის მექანიზმს, რათა უზრუნველყოფილი იყოს სტანდარტების დაცვა და სერვისების ეფექტურად და უსაფრთხოდ მიწოდება.

39. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები უნდა მოიცავდეს მონაცემთა აღრიცხვის შესაბამის სისტემას, რომელიც უზრუნველყოფს შესაბამის საქმეებთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეგროვებას. სულ მცირე, უნდა აღირიცხოს ინფორმაცია აღდგენითი მართლმსაჯულების პროგრამის სახეზე და იმ მიზეზებზე რის გამოც პროცესმა ვერ განიცადა პროგრესი. ანონიმიზირებული მონაცემები უნდა შეგროვდეს ნაციონალურ დონეზე კომპეტენტური ორგანოს მიერ და უნდა იყოს ხელმისაწვდომი კვლევითი და შეფასების მიზნებისათვის.

40. ფასილიტატორები უნდა წარმოადგენდნენ საზოგადოების სხვადასხვა სეგმენტს, უნდა ესმოდეთ ადგილობრივი კულტურა და საზოგადოებრივი ჯგუფების თავისებურებები. მათ უნდა ახასიათებდეთ ინტერკულტურულ მოცემულობებში აღდგენითი მართლმსაჯულების მიზნების განხორციელებისათვის აუცილებელი მგრძობელობა და შესაძლებლობები.

41. ფასილიტატორებმა უნდა შეძლონ საღი განსჯის უნარის დემონსტრირება და უნდა ფლობდნენ პიროვნულ უნარებს, რომლებიც დაეხმარება მათ აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის ეფექტურად განხორციელებაში.

42. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის წარმართვამდე ფასილიტატორებს უნდა ჩაუტარდეთ საწყისი ტრეინინგი. ტრეინინგის შედეგად უნდა გაიზარდოს მათი კომპეტენცია კონფლიქტის გადაწყვეტისათვის საჭირო უნარების, დაზარალებულებთან, დამზარალებლებთან და მოწყვლად ინდივიდებთან მუშაობისათვის საჭირო უნარების, და სისხლის მართლმსაჯულების სისტემის ზოგადი ცოდნის თვალსაზრისით. აუცილებელია, ასევე სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტების ტრეინინგი, რომლებიც ახდენენ საქმის რეფერირებას აღდგენითი მართლმსაჯულებისათვის.

43. ფასილიტატორებს უნდა ჩაუტარდეთ საფუძვლიანი ტრეინინგი სენსიტიურ, კომპლექსურ და სერიოზულ საქმეებზე აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესის წარმართვამდე.

44. ფასილიტატორთა მენეჯერებს უნდა ჩაუტარდეთ საქმეთა ზედამხედველობისა და სერვისის მენეჯმენტის ტრეინინგი, რომელიც არის სპეციფიკური აღდგენითი მართლმსაჯულების შემთხვევაში.

45. ტრეინინგის მიმწოდებლებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მათ მასალა და ტრეინინგის მიდგომები შეესაბამებოდეს ეფექტური ტრეინინგისა და ფასილიტაციის უახლეს პრაქტიკას.

46. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროგრამები უნდა განხორციელდეს მიუკერძოებლად, საქმის ფაქტებზე და მხარეთა საჭიროებებსა და მოთხოვნებებზე დაყრდნობით.

47. აღდგენითი მართლმსაჯულების სერვისები უნდა უზრუნველყოფდეს უსაფრთხო და კომფორტულ გარემოს აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესისათვის. ფასილიტატორმა უნდა გამოყოს შესაბამისი დრო მხარეთა მომზადებისათვის, იყოს მგრძობიარე მხარეთა წუხილებისა და სისუსტეების მიმართ და მხარეთა უსაფრთხოების ინტერესის დაკმაყოფილების საჭიროების შემთხვევაში შეწყვიტოს პროცესი.

48. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესი უნდა მიმდინარეობდეს ეფექტიანად, თუმცა ისეთი წესითა და ტემპით, რომელიც დაძლევადა მხარეებისათვის. მაღალი მგრძობიარეობის, კომპლექსურ და სერიოზულ საქმეებს შეიძლება დასჭირდეს უფრო ხანგრძლივი მოსამზადებელი და შემდგომი სამუშაოები. ასევე შესაძლოა აუცილებელი გახდეს მხარეთა რეფერირება სხვა სერვისებზე მაგალითად, როგორც არის ტრავმისა და დამოკიდებულების მკურნალობა.

49. კონფიდენციალობის პრინციპის გათვალისწინებით, ფასილიტატორმა ყურადღება უნდა მიაქციოს ინფორმაციას შესაძლო სერიოზული დანაშაულის შესახებ, რომელიც გამოვლინდა პროცესში და მის შესახებ აცნობოს შესაბამის ორგანოებს.

50. შეთანხმებები შეიძლება მოიცავდეს მხოლოდ სამართლიან, მიღწევად და პროპორციულ ქმედებებს, რომელზეც ყველა მხარე თანხმდება ნებაყოფლობით სრული ინფორმირებულობის პირობებში.

51. აუცილებელი არ არის, რომ შეთანხმებები მოიცავდეს ხელშესახებ შედეგებს. მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ, რომ დიალოგმა დააკმაყოფილა მათი საჭიროებები და ინტერესები.

52. შეთანხმებები უნდა ეფუძნებოდეს მხარეთა პირად მოსაზრებებს რამდენადაც ეს შესაძლებელია. ფასილიტატორები მხოლოდ მაშინ უნდა ჩაერთონ შეთანხმებაში, როცა ამას ითხოვენ თავად მხარეები ან როდესაც შეთანხმების რაიმე პირობა არის აშკარად არაპროპორციული, უსამართლო და არარეალისტური. ამ შემთხვევაში ფასილიტატორებმა უნდა დაასაბუთონ და აღნიშნონ ჩარევის მიზეზები.

53. თუ აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესმა შეიძლება გავლენა იქონიოს სასამართლო გადაწყვეტილებებზე, ფასილიტატორმა გადადგმულ ნაბიჯებსა და მიღებულ შედეგებზე ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს შესაბამის სასამართლო სუბიექტებს ან სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტებს. წესი 49-ის გათვალისწინებით, ანგარიშებმა არ უნდა

გამჟღავნოს მხარეთა შორის გამართული დისკუსიის შინაარსი, ასევე არ უნდა გამოხატავდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესში მხარეთა ქცევის შეფასებას.

VII. აღდგენითი მართლმსაჯულების განგრძობადი განვითარება

54. აღდგენითი მართლმსაჯულების ეფექტური განხორციელება მოითხოვს ადეკვატურ ადამიანურ და ფინანსურ რესურსებს. ადგილობრივმა სტრუქტურებმა ხელი უნდა შეუწყოს აღდგენითი მართლმსაჯულების სფეროში კოორდინირებული პოლიტიკის მდგრად და არსებით განვითარებას.

55. უნდა მიმდინარეობდეს მუდმივი დიალოგი სასამართლო და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტებს, აღდგენითი მართლმსაჯულების სუბიექტებს, სამართლის პროფესიონალებს, სამართალდამრღვევებს, მსხვერპლის სახელით მოქმედ ჯგუფებსა და საზოგადოებებს შორის აღდგენითი მართლმსაჯულების მიზნისა და მნიშვნელობის ერთიანი გაგების ჩამოყალიბების მიზნით.

56. სასამართლო სუბიექტები, სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტები და აღდგენითი მართლმსაჯულების სუბიექტები უნდა იყვნენ მოწოდებულნი და მხარდაჭერილი, რომ უზრუნველყონ ადგილობრივი თემების ჩართულობა აღდგენითი მართლმსაჯულების შესახებ მათი ინფორმირების მიზნით, რაც ერთგვარად ხელს შეუწყობს მათ შემდგომ ჩართულობას პროცესში.

57. აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესი შეიძლება წარიმართოს მხოლოდ ფასილიტაციაში შესაბამისად მომზადებული პირის მიერ. თუმცა, სასურველია სასამართლო სუბიექტებისა და სისხლის მართლმსაჯულების წარმომადგენლების ცნობიერების ამაღლება აღდგენითი მართლმსაჯულებისა და კონფლიქტის გადაწყვეტის პრინციპებთან მიმართებაში მგვარად, რომ მათ შეძლონ ამ პრინციპების გააზრება და ყოველდღიურ საქმიანობაში გამოყენება.

58. იმ შემთხვევაში, როცა სამართალდამრღვევს განესაზღვრება პრობაციის სერვისების მიერ ზედამხედველობა, აღდგენითი მართლმსაჯულების პროცესი შეიძლება დაიწყოს ზედამხედველობის განხორციელებამდე ან მის პარალელურად, მათ შორის სასჯელი დაგეგმვის პროცესის პარალელურად. სასჯელის დაგეგმვის პროცესის პარალელურად აღდგენითი მართლმსაჯულების განხორციელება შესაძლებელს გახდის აღდგენითი მართლმსაჯულების შედეგად მიღწეული შეთანხმების გათვალისწინებას ზედამხედველობისა და დახმარების გეგმებში.

59. მიუხედავად იმისა, რომ აღდგენითი მართლმსაჯულება თავისთავად მხარეთა შორის დიალოგით ხასიათდება, ის მექანიზმები, რომლების არ მოიცავს დიალოგს დაზარალებულსა და დამზარალებელს შორის, შესაძლებელია მაინც შემუშავდეს იმგვარად, რომ ეფუძნებოდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პრინციპებს. ეს შეიძლება მოიცავდეს რეპარაციის ინოვაციურ მიდგომებს, დაზარალებულის აღდგენასა და დამზარალებლის რეინტეგრაციას. მაგალითად, თემის რეპარაციის სქემები, რეპარაციის საბჭოები, დაზარალებულთა პირდაპირი რესტიტუცია, დაზარალებულისა და მოწმის მხარდაჭერის პროგრამები, დაზარალებულის მხარდაჭერის წრეები, თერაპიული საზოგადოებები, დაზარალებულის ცნობიერების ამაღლების კურსები, პატიმრისა და დამზარალებლის განათლების პროგრამები, პრობლემის გადაჭრაზე ორიენტირებული სასამართლოები, ანგარიშვალდებულებისა და მხარდაჭერის წრეები, პროექტები, რომლებიც მოიცავს დამზარალებლის დაზარალებულისა და მათი ახლობლების ჩართულობას, *inter alia*. ეს ყველაფერი შესაძლებელია განხორციელდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების პრინციპებზე დაყრდნობით. (იხილეთ თავი III).

60. აღდგენითი მიდგომები და პრინციპები შეიზლება გამოიყენებოდეს სისხლის მართლმსაჯულების სისტემის შიგნით, სისხლის სამართალწარმოების პროცესის მიღმა. მაგალითად, მათი გამოყენება შესაძლებელია როდესაც არსებობს კონფლიქტი მოქალაქესა და პოლიციელს შორის, პატიმარსა და სასჯელადსრულების ინსტიტუციის თანამშრომელს შორის, პატიმრებს შორის, პრობაციის ოფიცერსა და მისი ზედამხედველობის ქვეშ მყოფ სამართალდამრღვევს შორის. ასევე მათი გამოყენება შესაძლებელია სასამართლოს ან სისხლის მართლმსაჯულების წარმომადგენლებს შორის კონფლიქტის არსებობის შემთხვევაში.

61. აღდგენითი პრინციპები და მიდგომები უნდა გამოიყენებოდეს პროაქტიულად სასამართლო და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტების მიერ. ამან შეიძლება ხელი შეუწყოს არსებულ ურთიერთობებს მაგალითად, სისხლის სამართლის სისტემის თანამშრომელთა შორის; პოლიციის თანამშრომლებსა და საზოგადოების წევრებს შორის; პატიმრებს შორის; პატიმრებსა და მათ ოჯახებს შორის; ან პატიმართა და ციხის თანამშრომლებს შორის. ასევე ხელი შეუწყოს ამ ჯგუფებს შორის ნდობისა და პატივისცემის გაძლიერებას. აღდგენითი პრინციპები და მიდგომები შეიძლება პროაქტიულად გამოიყენებოდეს სასამართლო და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტების მიერ ასევე მენეჯერული გადაწყვეტილებების მიღებისას და თანამშრომლებთან ურთიერთობისას ან ორგანიზაციული გადაწყვეტილებების მიღების სხვა პროცესებში. ამ ყველაფერმა შეიძლება ხელი შეუწყოს ორგანიზაციის შიგნით აღდგენითი კულტურის დამკვიდრებას.

62. იმის გათვალისწინებით, რომ სისხლის მართლმსაჯულების პროცესში აღდგენით მართლმსაჯულებას უნდა ენიჭებოდეს გარკვეული ავტონომია, სასამართლო სუბიექტები, სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტები, აღდგენითი მართლმსაჯულების სუბიექტები და სხვა რელევანტური საჯარო სერვისები უნდა თანამშრომლობდნენ ერთმანეთთან

ადგილობრივ დონეზე, რათა ხელი შეუწყონ მათი უფლებამოსილების არეალში აღდგენითი მართლმსაჯულების კოორდინირებულ განვითარებას.

63. სასამართლო სუბიექტებმა და სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტებმა უნდა შეიძლება გადაწყვიტონ ფორმალური უფლებამოსილებებით აღჭურვილი პირის გამოყოფა, რომელიც იზრუნებს კონკრეტული ორგანიზაციის მიერ და მის შიგნით აღდგენითი მართლმსაჯულების მექანიზმების გამოყენებას. ამ პირის პასუხისმგებლობა შეიძლება მოიცავდეს სხვა ადგილობრივ ორგანოებთან და საზოგადოებებთან თანამშრომლობას აღდგენითი მართლმსაჯულების განვითარების მიზნით.

64. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა ითანამშრომლონ და დაეხმარონ ერთმანეთს აღდგენითი მართლმსაჯულების განვითარებაში. ეს უნდა მოიცავდეს აღდგენითი მართლმსაჯულების გამოყენების, მისი განვითარებისა და გავლენის შესახებ ინფორმაციის გაზიარებას და პოლიტიკის, კვლევის, სწავლებისა და ინოვაციური მიდგომების ერთობლივ შემუშავებას. იმ წევრმა სახელმწიფოებმა (ან წევრი სახელმწიფოების შიგნით არსებულმა ორგანოებმა და ორგანიზაციებმა), რომლებსაც აქვთ აღდგენითი მართლმსაჯულების კარგად განვითარებული პრაქტიკა და პოლიტიკა, უნდა გაუზიარონ ინფორმაცია, მასალები და ექსპერტიზა სხვა წევრ სახელმწიფოებს ან იქ არსებულ ადგილობრივ ორგანოებსა და ორგანიზაციებს.

65. ადგილობრივმა თვითმმართველობებმა, სასამართლო სუბიექტებმა, სისხლის მართლმსაჯულების სუბიექტებმა და აღდგენითი მართლმსაჯულების სუბიექტებმა უნდა განახორციელონ აქტივობები, რომლებიც უზრუნველყოფს საზოგადოებაში აღდგენითი მართლმსაჯულების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას.

66. წევრმა სახელმწიფოებმა უნდა აწარმოონ და წახალისონ აღდგენითი მართლმსაჯულების სფეროში კვლევა და დაფინანსებული თუ განხორციელებული პროგრამების შეფასება. აღდგენითი მართლმსაჯულების ნებისმიერი პროგრამა უნდა უშვებდეს და ხელს უწყობდეს მისი სერვისის დამოუკიდებელ შეფასებას.

67. ეს რეკომენდაცია, თანდართული პრინციპები და მათი აღსრულება რეფულარულად უნდა შეფასდეს წევრ სახელმწიფოებში აღდგენითი მართლმსაჯულების მნიშვნელოვანი განვითარებების ჭრილიდან და საჭიროების შემთხვევაში გადაიხედოს.